

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ ТУЖИЛАЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА ИСТРАГУ И
ГОЊЕЊЕ РАТНИХ ЗЛОЧИНА
- III и IV квартал 2022. године -**

Ревидираним Акционим планом за Поглавље 23 који је усвојила Влада Републике Србије у јулу 2020. године Тужилаштво за ратне злочине одређено је за једног од носилаца активности у потпоглављу „Правосуђе“, део „Ратни злочини“. Тачком 1.4.3.5. предвиђено је праћење спровођења Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина и у вези са тим је одређено да се надзор над спровођењем те стратегије врши путем кварталних извештаја који се достављају Републичком јавном тужилаштву. С обзиром на до сада утврђен модел извештавања сачињен је извештај за 3. и 4. квартал 2022. године:

Циљ 1 - сузбијање некажњивости ратних злочина кроз повећање ефикасности истраге и кривичног гоњења свих тешких, масовних и систематски вршених ратних злочина наведених у евиденцији догађаја ратних злочина

Повећање ефикасности рада Тужилаштва за ратне злочине

У циљу повећања ефикасности интензивно се ради на реализацији доспелих активности које су у надлежности ТРЗ, а одређене су у Акционом плану донетом уз нову Националну стратегију за процесуирање ратних злочина.

На колегијуму Тужилаштва дана 27. децембра 2022. године усвојена је ревидирана Тужилачка стратегија за истрагу и гоњење ратних злочина и пратећи Акциони план.

Пред Тужилаштом за ратне злочине у току су истраге у 20 предмета против 68 лица, док су у 17 предмета стављене наредбе о спровођењу истраге против нн извршилаца. У извештајном периоду наредбе о спровођењу истраге донете су према 3 лица за кривична дела извршена на територији Републике Хрватске и АП КиМ.

Током 3. и 4. квартала Тужилаштво је подигло оптужнице против 6 лица од којих је једна оптужница подигнута против високорангираног учиниоца. У односу на 3 лица оптужнице су подигнуте након што је кривично гоњење преузето од Тужилаштва Босне и Херцеговине, док су остала лица оптужена након истраге коју је спровело Тужилаштво за ратне злочине. У једном поступку, са окривљеним лицем закључен је споразум о признању кривичног дела који је, заједно са оптужницом, прослеђен надлежном суду на даљи поступак и одлуку. Из овога је евидентно да је повећан удео сопствених оптужница у укупном броју оптужења, а што је један од показатеља повећања ефикасности у раду овог Тужилаштва.

По оптужницама Тужилаштва за ратне злочине током 3. и 4.квартала 2022. донете су две првостепене осуђујуће пресуде којима су учиниоцима изречене казне затвора у трајању од 9 и од 12 година.

До тренутка сачињавања овог извештаја није приспела ниједна другостепена пресуда.

Тужилаштво за ратне злочине наставило је са учешћем у седницама Радне групе за прикупљање чињеница и доказа у расветљавању злочина над припадницима српског народа и осталих националних заједница на АП КиМ.

У извештајном периоду отпочела је са радом Радна група за селекцију предмета на основу критеријума приоритета у складу са циљевима из Тужилачке стратегије која као један од основних циљева предвиђа процесуирање приоритетних случајева ратних злочина, уз одређивање критеријума за приоритизацију.

Ради прецизног дефинисања начина обраде и разврставања предмета по категоријама за чим се указала потреба због њихове бројности, од стране председника Радне групе израђена је Методологија рада радне групе која ближе разрађује критеријуме за одређивање приоритета.

У извештајном периоду на иницијативу Тужилаштва за ратне злочине одржана су два изузетно значајна регионална састанка којима су присуствовали и учешће узели најважнији субјекти чији рад доприноси решавању ратних злочина.

Како би се наставио „Палићки процес“ Тужилаштво за ратне злочине било је домаћин регионалног састанка тужилаца који поступају у предметима ратних злочина, одржаног у Београду 10. и 11. октобра 2022. године у организацији Мисије ОЕБС у Републици Србији, уз подршку Савезне Републике Немачке и Европске уније.

Учешће у састанку одржаном на високом нивоу, узели су представници Тужилаштва Босне и Херцеговине, тужиоци Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта, представници Специјалног тужилаштва Црне Горе и Тужилаштва Међународног резидуалног механизма за кривичне судове (Механизма).

Главне теме састанка поводом којих су учесници разменили искуства обухватиле су проблематику уступања предмета и сарадњу у поступцима за ратне злочине, унапређење заштите и подршке жртвама и сведоцима и питање несталих лица.

На иницијативу Тужилаштва за ратне злочине у извештајном периоду одржан је још један регионални састанак у коме су учешће узеле судије, тужиоци и адвокати који поступају у предметима ратних злочина. Састанак је одржан у Београду 24.11.2022. године у организацији Мисије ОЕБС у Републици Србији. Кључна тема састанка била је казнена политика у поступцима за ратне злочине, правни оквир и пракса судова, тужилаштва и перспектива одбране, са посебним освртом на сразмерност у одмеравању казни у овим поступцима. Остале теме поводом којих су учесници састанка разменили искуства обухватиле су примену института споразума о признању кривичног дела у предметима ратних злочина и признавање и извршење стране судске

одлуке, у контексту казнене политике. У наредном периоду приступиће се изради закључака са одржаног састанка.

Циљ – „Јачање институционалних и стручних капацитета Тужилаштва за ратне злочине“

У извештајном периоду у Тужилаштву за ратне злочине функцију заменика тужиоца обављало је 12 лица, у складу са Одлуком Државног већа тужилаца А.бр. 69/21 од 02. априла 2021. године ("Сл. гласник РС", бр 32/2021). Од постојећег броја, три заменика су упућена у Тужилаштво за ратне злочине на основу одлуке Републичког јавног тужиоца. Будући да је у извештајном периоду један заменик тужиоца остварио право на старосну пензију, тренутно функцију заменика тужиоца обавља 11 лица.

Добијена је сагласност надлежних субјеката за измену Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у погледу радног места информатичара. Отпочело се са активностима у правцу запошљавања додатног броја тужилачких помоћника и осталих запослених, у складу са активношћу 1.4.1.6. из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23.

Опремљена је просторија за оштећене и сведоке и стављена у функцију.

- **Формирање заједничких тимова Тужилаштва за ратне злочине и Службе за откривање ратних злочина (СОРЗ)**

У извештајном периоду настављена је сарадња заједничких тимова Тужилаштва и Службе за откривање ратних злочина. Састанци се редовно одржавају у складу са устаљеном динамиком на нивоу главних представника, као и на нивоу обрађивача предмета за потребе конкретних предмета.

- **Стручно усавршавање**

Представници Тужилаштва узели су учешће у обукама:

-дана 25.08.2022. године портпарол Тужилаштва је учествовао у обуци на тему „Комуникација са медијима“ организованој од стране Правосудне академије и Холандског хелсиншког комитета, која је за циљ имала унапређење односа између медија и правосуђа. Обуци су присуствовали представници правосуђа, као и стручњаци за комуникацију и новинари;

-више представника Тужилаштва је учествовало у CEPOL вебинару организованом дана 17.11.2022. године на тему „Истрага кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом“;

-представници Тужилаштва су, на позив Eurojust-a, дана 29.11. и 30.11.2022. учествовали у online конференцији о прекограничном приступу електронским доказима.

- **План истраге**

У складу са одредбама Законика о кривичном поступку, поступајући заменици тужиоца у сарадњи са Службом за откривање ратних злочина дефинишу кораке за сваки појединачни предмет у истрази, водећи рачуна о свим релевантним радњама и мерама које је потребно предузети како би истрага била спроведена што ефикасније.

Ревидираном Тужилачком стратегијом ближе су дефинисани конкретни кораци, неопходни за квалитетно спровођење предистраге и истраге, у циљу достизања што бољих резултата и повећања броја донетих наредби о спровођењу истраге и подизања сопствених оптужница овог Тужилаштва.

- **Афирмисање примене института споразума о признању кривичног дела**

У складу са Тужилачком стратегијом, у сваком конкретном случају обавезно се разматра могућност примене института споразума о признању окривљеног.

Тужилаштво је иницирало примену овог института и у том правцу су вођени преговори, а у једном предмету споразум је закључен, и заједно са оптужницом, поднет суду на даљи поступак и одлуку.

Примена овог института била је тема регионалног састанка тужилаца, судија и адвоката одржаног у новембру 2022. године. Размењена стручна мишљења и излагања референата требало би да допринесу његовој учесталијој примени, с обзиром на несумњиве предности које он доноси учесницима поступка.

- **Обезбеђење пуне поверљивости процеса истраге**

Сходно релевантним законским одредбама и подзаконским прописима, те у складу са активношћу из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23, доследно се поштују обавезе у правцу обезбеђивања тајности и поверљивости података од стране запослених у ТРЗ и врши надзор над применом закона и подзаконских аката у овој области.

Настављено је са предузимањем мера за заштиту података од неовлашћеног приступа, објављивања и сваке друге злоупотребе, у складу са Законом о заштити података о личности и другим релевантним прописима.

Финансијске истраге и одузимање имовинске користи стечене кривичним делом

Као у претходном извештајном периоду. Тужилаштво је у претходном периоду код релевантних субјеката иницирало организовање округлих столова са представницима институција које су укључене у материју ратних злочина, ради размене искустава (са јавним тужилаштвима и судовима), уз учешће међународних институција на тему финансијских истрага, а предложиће да округлом столу да свој допринос и представник Јединице за финансијске истраге, како би поделио досадашња искуства са осталим учесницима. Очекује се даља реализација ове активности.

Циљ – унапређење механизма заштите и подршке сведоцима и жртвама

- **Заштита сведока и жртва**

Заменици тужиоца за ратне злочине редовно су одржавали састанке са представницима Јединице за заштиту у циљу што ефикаснијег обављања задатака из своје надлежности.

Врши се индивидуална процена сведока и сведока оштећених, а по потреби се иницира одређивање процесних и ванпроцесних мера заштите, као и њихово продужење када је то неопходно.

Ревидирана Тужилачка стратегија садржи више активности са чијом ће се имплементацијом отпочети убрзо, а које би требало да допринесу ефикаснијој заштити сведока и жртва.

- **Подршка сведоцима и жртвама**

Дана 03.11.2022. године са Тужилаштом Босне и Херцеговине потписан је споразум о сарадњи између служби за помоћ и подршку сведоцима, оштећенима и жртвама ради њиховог учешћа у кривичном поступку, у складу са обавезом из Националне стратегије за процесуирање ратних злочина (2021-2026). Циљ споразума је њихово олакшано учешће у кривичном поступку, посебно код уступљених предмета, односно оних у којима је преузето кривично гоњење.

Тужилаштво посебну пажњу посвећује предметима ратних злочина у којима је извршено силовање или други облик сексуалног насиља. У извештајном периоду подигнуте су између осталог и оптужнице против окривљених који су оправдано сумњиви да су извршили ратни злочин са елементом силовања.

Тужилац за ратне злочине присуствовала је међународној конференцији под називом „Иницијатива за спречавање сексуалног насиља у зонама сукоба“ одржаној у Лондону дана 28. и 29. новембра 2022. године.

- **Одбрана окривљеног**

Није било измена у односу на претходни квартал. У сваком предмету којим су задужени, заменици тужиоца за ратне злочине и други обрађивачи предмета, наставили су да поступају сагласно важећим прописима, поштујући претпоставку невиности, право на правично суђење и право на суђење у разумном року.

Током 3. и 4. квартала 2022. године није било поднетих захтева за покретање прекршајног поступка због постојања основа сумње да је извршен прекршај из чл. 73. Закона о јавном информисању и медијима („Претпоставка невиности – у циљу заштите људског достојанства, као и независности, угледа и непристрасности суда или другог надлежног органа, нико се у медију не сме означити учиниоцем кажњивог дела, односно огласити кривим или одговорним пре правноснажности одлуке суда“).

Циљ 4 (г) –Постизање напретка у расветљавању судбине несталих лица

- **Суђења за ратне злочине и питање несталих лица**

Сарадња Тужилаштва са представницима државних органа који поступају у предметима ратних злочина задржала је континуитет. Састанци се редовно одржавају у складу са устаљеном динамиком на нивоу главних представника, као и на нивоу обрађивача предмета за потребе конкретних предмета.

Тужилац за ратне злочине одржала је 19. септембра 2022. године састанак са представницима Комисије за нестала лица на ком разматрана текућа питања и активности који би требало да се реализују у будућности. Том приликом усаглашени су ставови да је неопходно да се сарадња подигне на још виши ниво, а што ће бити учињено закључивањем новог Меморандума о сарадњи између Тужилаштва и Комисије, што би требало да се реализује у наредном периоду.

Представници Тужилаштва узели су учешће у два округла стола која су организована од стране удружења породица киднапованих и несталих лица „Отета истина“. Округли сто под називом „Нестали нас гледају“ одржан је 04.10.2022. године, а округли сто „Права породица на истину, правду, репарацију и меморијализацију“ је одржан 09.12.2022. године. Овим скуповима присуствовали су представници релевантних надлежних институција и међународних организација, са циљем да заједнички уложе напоре у циљу убрзања процеса проналажења киднапованих и несталих лица и остварења права породица несталих.

Циљ: „Унапређење регионалне и шире међународне сарадње у области истраге и процесуирања ратних злочина“

Сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове (МРМКС)

Током извештајног периода сарадња је задржала континуитет. У септембру 2022. године представници Тужилаштва за ратне злочине обавили су радну посету Тужилаштву Механизма. Између представника Тужилаштва Механизма и Тужилаштва за ратне злочине формирана је радна група у оквиру које се и у извештајном периоду одвијао рад на конкретним предметима.

У оквиру регионалног састанка тужилаца одржаног у Београду у октобру 10. и 11. октобра 2022. године Тужилац за ратне злочине одржала је састанак са главним тужиоцем МРМКС, Сержом Брамерцом и његовим тимом. Поред тога, представници тужилаштва одржали су још један радни састанак 10.11.2022. године у Хагу, а главне теме су се односиле на унапређење сарадње на конкретним захтевима за помоћ и олакшан приступ бази Механизма.

Обрађивачи предмета континуирано врше претрагу архиве и доказног фонда МРМКС путем Electronic disclosure sistema. Планира се са наставком обуке запослених у Тужилаштву у правцу унапређења знања у погледу коришћења ЕДС базе података.

Током 3. и 4. квартала „официр за везу“ је наставио са упућивањем захтева за помоћ Међународном резидуалном механизму за кривичне судове за потребе конкретних предмета, а на све послате захтеве је одговорено. Обрађивачи предмета редовно врше претрагу архиве и доказног фонда МРМКС путем Electronic disclosure sistema.

Тужилаштво је и даље активно укључено у поступак пружања помоћи Тужилаштву Механизма везано за поступке који се воде за кривична дела која се односе на непоштовање суда и судских поступака за ратне злочине који се воде пред Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.

а) сарадња са Тужилаштвом БиХ

У извештајном периоду регионална сарадња се одвијала путем одржавања билатералних састанака, размене захтева за помоћ, поступањем по поднетим замолницама и спровођењем активности поводом преузимања кривичног гоњења од Тужилаштва Босне и Херцеговине.

Дана 19. септембра 2022. године представници Тужилаштва за ратне злочине и Тужилаштва Босне и Херцеговине одржали су редован тромесечни радни online састанак са циљем додатног унапређења регионалне сарадње која између осталог обухвата и примену института уступања и преузимања кривичног гоњења. Тема којој је

између осталог поклоњена пажња односила се на рад на актуелним предметима на којима се остварује сарадња у којима је затражена међусобна помоћ у одређеним процесним радњама, о одређивању контакт-тачки на нивоу тужилаштава за бржу и ефикаснију комуникацију, као и о закључењу споразума о сарадњи између регионалних служби за помоћ и подршку оштећенима и сведоцима.

Акцент састанка био је на убрзању међусобне размене података поводом раније прослеђених захтева за помоћ, те ефикасном поступању по поднетим замолницама.

Тужилаштво је подигло оптужнице против 3 лица у предметима у којима је преузето кривичног гоњење од надлежних органа Босне и Херцеговине.

Настављено је и са активном разменом захтева за помоћ са Тужилаштом Босне и Херцеговине. Током 3. квартала Тужилаштво Босне и Херцеговине поднело је захтев за правну помоћ у 13 предмета. На 6 захтева је удовољено, 6 захтева се налази у раду, док 1 захтеву није удовољено, јер није садржао све што је прописано актом о међусобној тужилачкој сарадњи. Од тога, 1 захтев представља замолницу за саслушање која се налази у раду.

У истом периоду Тужилаштво за ратне злочине упутило је 64 захтева за помоћ Тужилаштву Босне и Херцеговине. Удовољено је на 25 захтева, док на 39 захтева још увек није одговорено.

Током 4. квартала Тужилаштво Босне и Херцеговине поднело је захтеве за правну помоћ у 8 предмета. По једном захтеву удовољено, а по 7 захтева се поступа. Од поднетих захтева за помоћ, 2 захтева се односе на замолнице за саслушање и обе се налазе у раду.

Са друге стране, у истом периоду Тужилаштво за ратне злочине упутило је 74 захтева за помоћ Тужилаштву Босне и Херцеговине. Одговорено је на 41 захтев, док на 33 захтева још увек није одговорено.

б) сарадња са Државним одвјетништвом Републике Хрватске

У 3. кварталу 2022. године Државно одвјетништво Републике Хрватске је од Тужилаштва за ратне злочине затражило помоћ у 5 предмета. Од тога, удовољено је на 2 захтева, док се по 3 захтева још увек поступа. Од 5 упућених захтева, 2 предмета обухватају замолнице за саслушање и оне се налазе у фази обраде.

Тужилаштво за ратне злочине поднело је Државном одвјетништву Републике Хрватске 25 захтева за помоћ, од чега је поступљено по 8 захтева, док на 17 захтева није одговорено.

Током 4. квартала 2022. године Државно одвјетништво Републике Хрватске је од Тужилаштва за ратне злочине затражило помоћ у 7 предмета. Од тога, удовољено је на 2 захтева, док се по 5 захтева још увек поступа. Од укупног броја упућених захтева, један се односи на замолницу за саслушање, и иста се налази у раду.

Тужилаштво за ратне злочине поднело је Државном одвјетништву Републике Хрватске 23 захтева за помоћ, од чега је одговорено на 8 захтев, док на 15 захтева за сада није одговорено.

б) сарадња са Мисијом европске владавине права на АП КиМ – ЕУЛЕКС и Привременим институцијама самоуправе у Приштини

Као и у претходном периоду, заменици тужиоца за ратне злочине су се захтевима за помоћ обраћали ЕУЛЕКС-у у Приштини, у складу са процедурама Узајамне правне помоћи предвиђене Техничким протоколом за имплементацију ИБМ и у оквиру предмета у којима поступају.

У извештајном периоду Тужилаштво за ратне злочине је на основу Процедура узајамне правне помоћи поднело Специјалном тужилаштву ЕУЛЕКС-а у Приштини 9 захтева за помоћ, на које није одговорено до момента сачињавања овог извештаја.

Тужилаштву за ратне злочине преко Мисије ЕУЛЕКС у извештајном периоду није достављен ниједан захтев за правну помоћ у складу са Процедурама узајамне правне помоћи.

в) подаци о пруженој правној помоћи осталим тужилаштвима

-током 3.квартала Тужилаштву за ратне злочине упућен је 1 захтев за помоћ од тужилаштва Републике Црне Горе и том захтеву је удовољено;

-у истом периоду Окружно јавно тужилаштво у Марибору упутило је захтев за помоћ у једном предмету и тај предмет се налази у раду;

-такође, од стране Министарства правде САД поднета је замолница за саслушање у једном предмету и по тој замолници је поступљено;

-ТРЗ је од надлежног органа Савезне Републике Немачке затражило правну помоћ у једном предмету. Чека се одлука по поднетом захтеву.

-Током 4.квартала Тужилаштву за ратне злочине упућен је 1 захтев за помоћ од тужилаштва Републике Црне Горе и тај поступак по том захтеву је у току.

Циљ “Подизање свести и унапређење односа друштва према значају процесуирања ратних злочина”

- Транспарентност рада Тужилаштва за ратне злочине**

У циљу додатног приближавања јавности рада Тужилаштва за ратне злочине, дана 20.12.2022. године Тужилац за ратне злочине потписала је Протокол о сарадњи са

Музејем жртава геноцида. Овај Протокол регулише сарадњу у вези са прикупљањем, обрадом и коришћењем података о ратним злочинима за које је надлежно ово Тужилаштво.

Тужилаштво је приликом закључења Протокола изразило спремност да докаже и чињенице које се односе на ратне злочине и злочин геноцида, у мери у којој то закон и други прописи дозвољавају, учини доступним јавности сарађујући са Музејем жртава геноцида. Наведену грађу коју достави Тужилаштво, Музеј жртава геноцида ће користити у циљу неговања културе сећања, као и у циљу спровођења активности које се односе на издаваштво, информисање, просвету, како на подручју Републике Србије, тако и иностранству. Тужилаштво је у вези са тим, изразило спремност да у том делу учествује на домаћим и страним научним скуповима, конференцијама и округлим столовима који ће бити организовани.

Информатор о раду Тужилаштва је јавно доступан свим заинтересованим лицима у електронском облику, с тим што заинтересовано лице може поднети захтев и извршити увид у исти, те преузети штампану копију у просторијама Тужилаштва.

Интернет страница Тужилаштва за ратне злочине се редовно ажурира уношењем нових информација у погледу спроведених активности. Јавност је благовремено информисана о одржаним састанцима представника Тужилаштва на регионалном и ширем међународном нивоу који су од значаја решавање конкретних питања везаних за регионалну сарадњу у предметима ратних злочина.

Постављене су оптужнице које су прошле фазу припремног рочишта, у анонимизованом облику. Редовно се објављују извештаји о спровођењу Националне стратегије за процесуирање ратних злочина, Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина и поставља се линк за приступ извештају о спровођењу ревидираног Акционог плана за поглавље 23.

Током 3. и 4. квартала 2022. године Тужилаштво је преко овлашћеног лица наставило да благовремено одговара на упите заинтересованих лица водећи рачуна о интересима правилног вођења поступка и заштити података о личности на које се упити односе.

Почетком јануара 2023. године биће сачињен ажурирани извештај о активностима Тужилаштва у вези кривичних оптужби у предметима ратних злочина, у складу са индикаторима резултата из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23. Након сачињавања извештај ће бити постављен и доступан преко интернет странице Тужилаштва.

У октобру 2022. године, Тужилаштво је омогућило студентима Правног факултета у Београду да се ближе упознају са радом ове институције. Након кратке презентације рада Тужилаштва и конструктивног дијалога, студенти су, уз подршку Вишег суда у Београду, обишли судницу у којој се одржавају суђења за ратне злочине. Наставиће се са оваквом праксом, јер то може бити добра основа за афирмацију будућих правника и подстицај да прате суђења и да континуирано стичу нова искуства и сазнања о раду домаћих правосудних институција, а што свакако доприноси транспарентности рада овог тужилаштва.